

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
БЕОГРАД**

Пословни број: К-По₂ 22/2010.

**ТРАНСКРИПТ АУДИО ЗАПИСА
СА ГЛАВНОГ ПРЕТРЕСА ОД 16. маја 2012. године**

УТВРЂУЈЕ СЕ да су на главни претрес приступили:

- **заменик тужиоца за ратне злочине Снежана Станојковић,**
- **пуномоћник оштећених адвокат Марина Кљајић,**
- **сви оптужени,**
- **и браниоци адвокати: Милорад Константиновић бранилац оптуженог Деветака, Слободан Живковић бранилац оптужених Девчића, Стојановића и Бачића, Гордана Живановић бранилац оптужених Деветака и Јована Димитријевића, Градимир Налић бранилац оптуженог Радојчића, Војислав Вукотић бранилац оптуженог Крњајића, Борис Зорко бранилац оптужених Миодрага Димитријевића и Влајковића, Никола Рашић бранилац оптуженог Перића по заменичком пуномоћју адвоката Јасмине Живић, Бранко Димић бранилац оптужених Јосиповића и Николајидиса, Бранислава Фурјановић бранилац оптужених Косијера и Стевановића.**

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Да се главни претрес ОДРЖИ.

Претрес је јаван.

Главни претрес СЕ НАСТАВЉА у 14 часова и 42 минута.

РЕЧ СТРАНАКА

Оптужени Миодраг Димитријевић у завршној речи изјави:

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Изволите. Можете.

Опт. МИОДРАГ ДИМИТРИЈЕВИЋ: До сада су сви седели, могу ли и ја да седнем?

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Можете, можете, седите.

Опт. МИОДРАГ ДИМИТРИЈЕВИЋ: Хвала.

Поштовани суде, председништво, хтео бих да изнесем то да се са одбраном мог браниоца апсолутно слажем, да само неке ствари бих још потенцирао и додао, а у вези са тим да ни мој браниоц, а ни овде било ко из већа није био војно лице. Према томе као војно лице само бих хтео да изнесем још неке ствари. Иначе у тој одбрани је доста речено, доста докумената прочитано и тако даље, па ја само још нешто мало. Хтео бих прво на почетку да кажем свима овде, а посебно људима чији су најмилији тамо страдали да им изразим моје најискреније саучешће, не цинично, већ стварно жаљење и тих људи и њихових најмилијих који вечно пате за њима. Ја немам разлога да испољавам било какво цинично кајање јер вам се закљичем пред Богом и пред људима да ниједним гестом, ни једном речју, ни једним поступком ни на који начин ја нисам допринео страдању њихових најмилијих без обзира на интерес зашто се мени суди. Апсолутно се не осећам кривим ни пред људима, ни пред законом, ни пред Богом, већ напротив да сам максимално спасио што се спасити могло у оваквој ситуацији каква је била. Нити сам планирао, нити наредио никакву акцију за злочин. Прочитајте и прорадите бележницу.

Ја морам опет да напоменем да Тужилаштво није правилно оценило или открило, закључило ко сам ја, шта сам ја тамо био и да ли сам био по закону или незаконитом наређењу, да сам могао и морао на све тамо на живот и рад као и на догађања да испољим непосредан утицај, обзиром на незавидну улогу у којој сам стављен силом на погрешном месту и у погрешно време без потпоре војске и јединица у командном смислу и смислу неке било какве власти у Другој пролетерској гардијској механизованој бригади, односно њеној зони одбране или званичног органа руковођења и командовања у Ловасу, нити сам био заједнички налогодавац, а ни на који начин заступао једно старешинство и субординацију по било ком основу, по било чијем наређењу писменом или усменом. Да никада ни са ким из званичних команди на том простору Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде нисам остварио службени контакт, сем једног неслужбеног са Лончаром, а са Првом пролетерском гардијском механизованом дивизијом ни службени ни неслужбени, по мом привођењу у зони јединица која изводе борбена дејства а да ме нико од надлежних у тој зони макар не упита „ко си ти и шта радиш овде“ да би се касније сетили и да сам можда ја био неки командант измишљене ТО, те у том циљу да ми

припишу дужност тог команданта, а све у циљу сакривања команданта бригаде Лончара.

Тужилаштво ме крсти и прекрштава према дневним потребама па сам једном командант ТО Ваљева, једном сам командант и координатор у саставу Друге ПГМБР. Једном сам координатор за борбена дејства територијалне одбране Ваљево за Опатовац и Чаковец и на крају сам координатор за дејства ТО, све укупно осам промена. О оптужбама не бих желео да говорим много, само то да ни једна и словима ни једна оптужба није истинита, сем тога да сам био тамо као потпуковник. Ниједна оптужба, свака оптужба је сасвим произвољна за коју треба докази, а не приче рекла-казала. Судило ми се на основу лажних монтираних извештаја и информација јединица и органа пре свега Прве пролетерске гардијске механизоване дивизије основни акт 3-500, на основу приписаног персоналног досијеа, на основу фалсификованог документа 364-1 и уз помоћ Цветка Ковача начелника органа безбедности, Војно безбедносне агенције, на основу потребе да се одговорни из ЈНА заштите информација Бошковића, баш оних који су по службеној дужности по свим у свету познатим критеријумима на сваки начин били дужни да спрече злочин за који су знали и нису могли да не знају па и употребом оружја ако треба против оних који чине злочине, а да не говорим о војној и цивилној полицији, органима безбедности, ЈНА и војним судовима који су ту постојали и са којима се само претило и истражним органима које нико није хтео да активира, а не на основу докумената и сведока.

Ја тамо само као активно војно лице немам мотив да било ко страда, ја нисам тамо дошао да крадем, да пљачкам, да убијам или да износим белу технику. Мој мотив је да се, иако је рат, поштују закони, правила, прописи, правила употребе јединица и обичаја рата. Мене је тамо интересовало да сви нормални људи и војска и цивили и наравно и ја преживе ову голготу у коју смо гурнути не својом кривицом. Молим вас господо да проучите сва документа само како су написана и процените доказе и сведоке и примените закон по ономе како је било и не само делове са којима ме Тужилаштво оптужује па ћете моћи да сами уочите ко, колико и зашто лаже и нећете морати да погрешно процењујете.

Часни суде, тужилац у својој завршној речи рече да је Гавриловић покушавао да помогне Димитријевићу. Мени није потребно да помаже никакав Гавриловић, мени треба архивска грађа са које је Министарство војске скинуло тајност и дозволило њихово коришћење, требају ми акта у којима је у другом акту уписано оно што је сакривено у првом. Треба ми процена свих докумената онако како су и написана и званична. Треба ми да се не минимизирају значења и функције и поступци од стране Тужилаштва. То је то што мени треба часни суде, а шта ви процените који су то прави докази и на основу чега.

Морам да подсетим овај суд и Тужилаштво на значење претпочињавања и тврдњи Лончара за неке небулозе са којима тврди да он лично није руководио и командовао са јединицама из Четврте оперативне зоне ТО Србије, тај командант није знао ни ко су, ни одакле су те јединице

и какве су иако му јасно пише у наређењу 851-25 од 09.10.1991. године Прве пролетерске гардијске механизоване дивизије, па и он сам Лончар потврди у свом акту 350-1 од 09.10.1991. године као и командант Четврте оперативне зоне Територијалне одбране Србије за кога нико на овом суду не може посумњати или да каже да не зна шта прича у вези претпочињавања и одређивања моје дужности и мојих права за руковођењем и командовањем одредом, а посебно не може се узети као тачно и тврдња било ког па и адвоката који бране овде оптуженог, а који реално немају знања о војсци, руковођењу, командовању ЈНА, те налогом томе и о правима и о дужностима потпуковника Миодрага Димитријевића у Ловасу. Понављам, поред докумената редовних борбених извештаја Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде које јасно говоре ко је и на који начин ангажово и руководио и командовао, наређивао одреду, односно команданту одреда да извршава задатке у оквиру Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде што се може лако прочитати, а посебно у акту 402-1 од 14.10. Друге ПГМБР и сасвим јасно у акту 1276-1 од 23.10.1991. године, то је оцена морала пуковника Еремије, седмодневна оцена морала пуковника Еремије где није нека ТО Ваљево негативно утицала на морал Прве пролетерске гардијске механизоване дивизије већ децидирано одред и да је задатак Лончару, односно команди бригаде одбио командант одреда, а да је Лончар примио претпочињене јединице одреда и две чете ТО Љиг и Ловас, што и сведочише Вељовић, Лукић, Гавриловић, Ђокић и Грујић.

За руковођење и командовање са одредом ја не видим потребу да ја уопште о томе говорим. Правилима је регулисано ко наређује командир чете у одреду, а ко наређује и ко је наређивао команданту одреда, а узгред све то потврди и оптужени Влајковић, Јосиповић и сведок Стефановић. Ако неком суду буду требале неке нове потврде и привремене, американац командир противдиверзантске чете из одреда која се формирала у Шапцу ће потврдити ко му издаје задатке и како се тај понаша. У војсци постоји само командант који командује, а не командант наводни поштар. Случај да се ја службено не сретнем са командантом Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде, опростите, могу ли само мало? Ако сам на било који начин био у саставу Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде за све време од предпочињавања јединица Четврте оперативне зоне не и мене 09.10. до 18.10.1991. године је немогућа мисија за сваког ко имало зна како се руководи и командује у војсци.

У вези са чињеницом да сам као активно војно лице знао и нисам могао да не знам све прописе, правила, обичаје рата и закона, а уз сталну претењу војним судом у случају њиховог кршења и у вези добијеног задатка од претпостављеног Ђокић Ратка и сходно догађањима тамо успостављеног система руковођења и командовања и одбране села од стране надлежних команди Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде и Прве пролетерске гардијске механизоване дивизије над сопственим јединицама и органима, априори одбацујем моје било какво мешање у руковођење и командовање или наређивање било коме на тим просторима. Сваке другачије тврдње било кога усмерене су само на испирање или сакривање сопствених брљотина преко само чина потпуковника Миодрага Димитријевића. Понављам, никада никоме тамо нисам наређивао ништа, јер

нити сам на то имао права, а ни потребе поред надлежног командовања, нити сам ишта наредио. Зашто ја, ако то није моја дужност као што вам и сведок Ромић рече.

Рекао бих нешто само о војним сведоцима и то толико, а то да су сви на овај или онај начин покушали да оперу себе. Хтео бих само узгред да напоменем ово где су сведоци припадници диверзантског вода за које ја нисам могао нигде, ни у Војном одсеку ни било где да дознам ко су били ти људи, а били су из одреда, који су поседовали прскане униформе, летња маскирна одела која се појавише у колони, да је ја не назовем „колони смрти“.

Нешто код оног фамозног саопштења, никакво саопштење ја нисам написао, нисам га потписао, нити сам га издао. Јасно је ко је то урадио, а неки покушај да се то замаскира на други начин, стварно, нема везе.

Господо и суде и тужилаштво, ако се пред овим судом на основу неких мојих ранијих изјава и ове моје завршне речи поставља питање или дилема како је то да су сва војна лица ангажована на овим просторима крива, само ја нисам, е то је баш тако господо из тужилаштва и суда. Одговор је познат, јасан и једноставан. Сви они су извршавали задатке из делокруга својих формацијских дужности у оквиру сопствених јединица и команди у својим зонама употребе, простору извођења борбених дејстава, сви су они у хијерархији руковођења и командовања формацијски имали неку власт или врсту власти команду или према специјалностима или по наређењу од стране надлежног старешине, само Грујић Драган и ја нисмо. Моја формацијска дужност била је и остала на око 300 километара удаљена од Ловаса на нивоу зонског штаба Територијалне одбране у Ваљеву, а наређења од стране надлежног старешине по правилу или правилима овде нису постојала.

Хтео бих само да нагласим још нешто, а то је да се чувени орган безбедности Плавшић Миро изгуби негде у овом процесу само зато што му је отац био потпуковник безбедности и могао је да га склони из ове ситуације. Плавшић Миро је заједно са командантом одреда командовао и руководио, Плавшић Миро је заменио органа безбедности из одреда који је имао фобију страха, Плавшић Миро је довео диверзантски вод касније са овим униформама маскирним 15.10. Плавшић Миро се појавио на месту несреће и још само то да је чудна коинциденција да са једне стране на место стиже пуковник Радосављевић, а са друге Камбер, а ту је и Плавшић који некако у својој некој изјави поменуо неког „Боксера“ као курира Гвозденовића.

Ја не бих хтео да говорим детаљније о неким сведоцима, пре свега војним сведоцима које ја слободно могу да интерпретирам моје да су то срамота и брука за војску са којом су командовали онда и хтео бих само да напоменем за скривеног органа безбедности Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде Милошевић Миломира званог Мића да и он нестане са ове сцене овог нашег суђења.

Молим часни суд да смогне снаге да све релевантне чињенице добро размотри и донесе једину праву одлуку ослобађајућу пресуду и да потражи праве кривце за овај злочин међу другим старешинама у и око Ловаса. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала. Оптужени Дарко Перић.

Оптужени Дарко Перић у својој речи изјави:

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Можете да седнете.

Опт. ДАРКО ПЕРИЋ: Хвала, стајаћу.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Стајаћете?

Опт. ДАРКО ПЕРИЋ: Стајаћу.

Поштовано веће и сви присутни, хтео бих да кажем за све оно што се дешавало у Ловасу где сам ја био присутан и што имам сазнања ја сам то изнео онако како је стварно било, што потврђује и континуитет свих мојих изјава које сам давао од 1991. године до данас, без икакве намере да нешто прећутим, да неком прикривеном истином неком или одмогнем или помогнем. Оно што мислим да је битно за ово суђење, а што ја стварно нисам могао да се сетим, ни дан данас се не сећам, то је везано за тог командира Јоцу. Уопште не могу да се сетим да ли сам га упознао, да ли сам њега упознао са Влајковићем или га уопште нисам упознао. Сећање на тог човека једноставно ми варира да не могу категорички да тврдим ни једну од ове три могућности, мада ја бих лично волео и мислим да би било боље и за моју јединицу и за моје старешине, а и за мене, да знам који је тај човек да га именујем и да једноставно он каже како и зашто је водио ту колону.

За више од четири године овог суђења ја сам се мање бавио оптужницом Тужилаштва, а више одбраном од стране здружене одбране Димитријевић-Влајковић и њихових сведока. Они су имали за циљ да мене прикажу у скроз негативном светлу, од тога какве сам рукавице носио, какво наоружање, до тога да сам се дружио са опасним „Петронијем“ и ручавао са њим, доводио тог фамозног командира Јоцу, тако да га назовем, на партију покера, а све у циљу да се ја прикажем као неко ко изгледа опасан и ко се дружи са опасним људима. Самим тим ту је било и покушаја да се докаже да лажем и да се покојни Обреновић пресели са Бадњаре на минско поље, мада сви добровољци који су ту били добро познају Обреновића и да је он то био, а поготово што се ради о човеку који је умро рекли би да је он ту био или водио групу. Ту имамо и појаве неког новог мог саветника поред Димитријевића, за кога нико није чуо ни да је био, нити га је видео из Крупња. Ја вам у излагању не бих одузимао време да говорим који су сведоци изјављивали шта и где јер сте ви кроз ово суђење показали да много боље од свих знате ко је шта изјављивао и кад је изјављивао па да не одузимам вам време тим подацима. Ту је посебно

интересантна појава јединице од 100 људи из Лознице у Ловасу која је ту дошла по једном задатку, није се јавила по том задатку, преноћила је и хранила се ту, а да ама баш нико је никада није споменуо. Тај њихов командир је у том свом сведочењу имао само за један циљ да сутрадан ујутру каже да сам ја дошао са неким официром из Друге пролетерске бригаде и да сам му преиначио наредбу коју сам му дао вече пре тога. Мислим то је покушај режије јако неуспео и који нас овде присутне деградира једноставно да је немогуће да у месту од 1.000 људи дође јединица од 100 људи, да нико од мештана не зна где су спавали ни да су се чак и појавили. Ипак је то једна формација у то време коју би бар неко уочио. Пре него што пређем на оно што је тужилац оптужницом и завршном речи рекао за мене, рекао бих оно што сматрам да је јако спорно. Спорно у смислу сведочења појединих сведока ове здружене одбране. Јутро ко је постројавао јединицу и ко јој се обраћао. Имамо сведочење да сам се ја обраћао јединици и постројавао је и одвео је до задруге. Имамо сведочења која тврде да је у школи било постројавање, имамо сведочења која тврде да уопште није било постројавање, имамо сведоке који тврде да су спонтано сами дошли онако хајмо ка задрузи, имамо и сведоке који тврде да су Влајковић и Јосиповић довели јединицу до задруге. Поента је у томе што и у истражном поступку а и касније или због недовољно добре комуникације са сведоцима поједини сведоци причају неке ствари које једноставно нису синхронизоване. Не, истина зато што то мени одговара али је највећу истину рекао сведок да ја у животу никада нисам постројио противдиверзантску чету нити сам икада лично издавао наређење. То је истина и за све оне а видим да и овде сви већ почињу да баратају са тим војним појмовима да командир одреда не постројава чету и ја никада нисам постројио чак ни одред већ је то радио мој командир. То може неко да тумачи да фактички ја и могу то да урадим али да сам то радио тај сведок би сигурно запамтио ту изнимку. Ови сведоци који су покушали да направе низ Дарко Перић војску доводи до задруге, предаје командиру Јоци а он их води на минско поље. У том ланцу командовања губимо командира противдиверзантске чете, он ту не постоји. Зато је било потребно да се представи да сам ја ту војску довео до задруге. Ја јесам што се да и закључити испао и наиван и глуп за сва ова дешавања која сам имао у Ловасу, али да будем баш толико глуп па да јединицу од 50 људи доведем и предам човеку кога први пут видим у животу и који при том није официр, било би много чак и од једног резервног официра мада се ни ми нисмо нешто тамо показали. Али то стварно нико никад не би урадио. Кажем све ово наведено, све што сам навео имало је за циљ да покаже мене у негативном светлу и да једноставно укаже да две битне чињенице ја лажем а то је да ми је претпостављени био Димитријевић и да је он изнео – донео команду о претресу терена и да моји официри мени нису одбили наредбу да командују јединицом. То да је без обзира шта Димитријевић у својој завршној речи рекао, сама његова бележница коју је читао пред истражним судијом сачињена је од команди и наређења ономе коме се преноси и она је сама по себи довољан доказ ко је командовао. Ви сте овде једном и рекли да је битно ко је фактички командовао. Колко се сећам, ни ја нисам имао писмено наређење да командујем одредом нити је тај командир Јоца имао то наређење да командује четом а ипак сам ја командовао одредом а и он је командовао, тако да позивање на било шта типа наређење писмено

достављено је тотално апсурд. Ја никад чак ни у животу ни пре рата нисам добио написмено да се постављам за командира одреда. Што се тиче одбијања наређења да се командује јединицом, довољно је то што је командир Другог вода и командир Трећег вода о томе никада се нису изјаснили да знају за то. Једини ко се о томе изјаснио а било је жалосно и нехумано ја сам и мог адвоката прекинуо да га испитује био је Симовић Саша који је, Ви имате лекарску документацију изузетно болестан, који је добар човек али једноставно рекао је то што је од њега тражено и он је био једини који је рекао да је чуо да је било од Влајковића да је он одбио да командује. Мислио сам да се не бавим ониме што се говори у завршној речи, јер једноставно износити нове доказе и неке нове чињенице које не могу кроз доказни поступак да се докажу су апсурдни. Мислим, видели смо и сад да је Димитријевић изнео неке нове чињенице, вероватно ће и после мене бити изнете неке нове чињенице али једноставно не могу питање затвора да оставим по страни јер једноставно после 4,5 године да се појави да је војска командовала затвором и да га је преузела од 16. или од 17-ог већ, нисам успео да добијем транскрипте, једноставно је стоји. И у прочитаној бележници Димитријевића и у мојој изјави јасно је речено да је наређење да се обезбеди затвор да не би непозвана лица улазила у њега и малтретирала затворенике. Као што је господин Налић рекао у својој завршној речи да везано за затворенике и наредбу Деветака да се исти склони, да у српском језику не постоји једнакост између склонити и убити, исто тако обезбедити не значи управљати и командовати јер то да значи овај господин овде који нас обезбеђује он не командује у овој судници нити његов официр командује овде и управља тако да једноставно задатак је био баш тако како је и наведено и у истрази а и касније да један војник стоји ту и обезбеђује да нико непозван не улази без сагласности онога ко руководи затвором. С обзиром на време које сам провео тамо ја стварно не знам ко је био управник затвора. Изјава Љубе Јелића ми је јако чудна где он прича да сам му ја рекао да он припази на затвор. Ако ја руководим затвором шта ће мени хуманитарац Јелић да припази на затвор, то су тотално два апсурда. С друге стране, никако ми није јасно зашто је то изјавио јер се ја тога и не сећам. Једино ако он неко своје битисање у том простору није хтео да оправда тиме да каже да сам му ја рекао да он као припази. Али кажем што се тога тиче не бих више о томе коментарисао и хтео би само за господина Милу Плавшића кога је Димитријевић, нисам то мислио да кажем, споменуо али мислим мало је жалосно да се спомиње човек који уопште није био у Ловасу и који јесте био испред штаба са одредом али он је остао у Чаковцу и уопште није ни долазио у Ловас и да се спомиње његов отац или не знам ни ја који и нека његова дела, мислим ми сад овде можемо да причамо шта хоћемо и да лажемо колко хоћемо, то више нико неће доказивати.

Прешао бих на оптужницу или на оно што је тужилац рекао у својој завршној речи. Тужилац у оптужници уводи термин живи зид, једино он то уводи као термин да су ти заробљеници требали да се користе као живи зид и нико други. Тај термин је постоји у већ ко зна који пут спомињаној бележници где је уписано наређење и која је читана, нити је ико од официра то споменуо, нити неко од војника је споменуо тај термин да ти заробљеници за то служе. Оно што сам тада рекао и све време понављам, за мене ти људи који су требали да иду а били су затворени, требали су да

укажу на она минска поља која су они постављали насупрот људима из села који иду а који треба да укажу на минска поља која смо ми постављали. Имали сте прилике овде да чујете наредбу за напад на Ловас од команданта Друге бригаде где дословце стоји „извршити чишћење терена од непријатељских снага“ и у тој наредби се између осталог даје и процена могућих непријатељских снага. У наредби коју сам ја пренео Влајковићу нигде не постоји то што је један од основних елемената сваке наредбе. Значи, каже се претрес терена. То не постоји извршити чишћење од стране, или се очекују непријатељи. Значи, то је требао да буде претрес терена, то није требао да буде борбени задатак па да би се ти заробљеници водили као живи штит. Јер чак у свакој наредби чак и ако се сигурно не зна с коликим бројем располаже непријатељ, даје се нека оквирна процена могућих непријатељских снага. Доказ за ово су и многе изјаве сведока који кажу да су ишли са пушком о рамену. Колико је то једноставно деловало као неки опасан задатак и да су час они ишли споља као да су они живи штит, час ови све до минског поља буквално е тек онда су они гурнути напред. Тужилац наводи у оптужници у својој завршној речи да сам ја пристао односно сагласио се са његовом наредбом, као што је тужилац и рекао ја сам је само пренео. Међутим, у војној терминологији не постоји пристати и сагласити се. То што сам ја извршио наређење и пренео наредбу Влајковићу, нигде не дефинише нити да сам ја рекао нити да је ко рекао да сам ја био сагласан да се неко браво, то је одлична наредба. Мислим, када ви одузмете реч адвокату и кажете му да седне, он седне. Ви сигурно не мислите да је он сагласан са тим али је послушао јер сте Ви главнокомандујући овде. Да ли је он сагласан или није то никог не интересује он мора да седне. Тако је и у војсци. Добијеш наређење, није мене нико на том састанку питао е да ли си ти баш сагласан или да гласамо о томе. Мислим, тога уопште није било. Тужилац у својој завршној речи каже да сам ја присуствовао мучењу и да сам требао када сам видео колко су они измучени да једноставно не дозволим да моја војска иде на тај задатак. Међутим, ту остаје спорно кад сам ја био у задрузи мислим вероватно по тужиоцу онда кад му одговара за оптужницу. Међутим, ми имамо изјаву на коју се сам тужилац позива Пребег Борисава који каже да сам ја ушао у задругу ујутру и да су са мном ушли неки четници. С обзиром да су ту сви добровољци јели, те људе који су улазили вероватно су ишли на доручак, а ја кад сам ушао ујутру ја сам затекао да се ти затвореници малтретирају. Значи, ради се о временском интервалу који је скоро сат и по размака од момента када су они изведени. Потврда за то да сам ја био још пре него што су одвојени људи је изјава коју је у својој завршној речи или у неком од излагања рекао Љубан Деветак да када је улазио у задругу да је мене питао да одвоји неке људе, а да сам му ја рекао да ја немам с њима ништа и да се обрати Димитријевићу. Значи, то што сам ја тад затекао, то малтретирање тих људи једноставно није био то тај степен који сам ја чуо овде да је било малтретирање. Друга ствар, стално се позивам на своју изјаву коју сам чак и тражио да прочитам у истражном поступку јер је она дана дан после тога. То што веће не зна ту изјаву то ми је разумљиво али тужилац једноставно се да не кажем прави да она не постоји, није добро читао и чак ме је везано нешто за њу испитивао колко се сећам у полицији. Ту изјаву коју сам дао 19-ог ја сам дословце рекао да сам затекао да се малтретирају ујутру заробљеници, да сам покушао ја лично да их смирим, да ми то није успело и да сам се обратио

њиховом стерешини. Како сам ја сазнао да је он старешина не знам вероватно сам га препознао ако је то вече био на састанку и да је он покушао у више наврата да их смири што му је на крају и успело. Ја сам после тога, ја сам дошао да обиђем моју стражу не затворенике. Ја не знам шта сам требао ту да урадим, да оружјем са та моја два-три стражара хапсим добровољце. Прво, они нису неки који би дозволили да неки партизански официр њих хапси, поготово не у том моменту и то а друга ствар, то није било њима, они нису ни били под мојом командом значи њихов старешина је био ту, ја сам у првој изјави својој рекао да сам одмах после тога обавестио Димитријевића. Та моја изјава значи сигурно је то било пре састанка јер не верујем да сам ја ишао да обавештавам, трчкарао између задруге и овога. Значи, ја нисам имао ни могућности ни прилике да сагледам тај ниво мучења о коме се прича касније. Чак и да сам дошао са војском, чак и да сам дошао, како сам могао да присуствујем мучењу кад сви изјављују да када је војска дошла да се капија отворила и да су затвореници изведени. Значи, у ком смислу би то било моје присуство? То што сам ја тог 19-ог сигнализирало безбедносним органима да је било малтретирања и мучења затвореника, значи говорим о периоду од пре 21 године, говорим о дану после пошто су лекари у Шиду одбили да укажу Хрватима помоћ, ако неко каже па шта ако си их известио? У то време та обострана мржња и нетрпељивост је била велика и ја то што сам ја навео а касније кориштено и у неким извештајима које су јединице вертикално слале, да је баш иницирало тај став о том мучењу и да он буде публикован у многим војним извештајима од Друге пролетерске преко дивизије и слично и једноставно сматрао сам да то мора да се каже и да то једноставно не треба. Отприлике једну од ретких истина коју је Димитријевић рекао то је да ја нисам имао појма ко су ти затворени. То је он изјавио на питање истражног судије и ја стварно нисам знао ко су ти затвореници, то сам сазнао тек сутрадан у касним поподневним сатима кад ми је речено, сад се не сећам ко ми је то рекао да су они ту као затворени да би се видело да ли они пуцају на нашу војску ноћу или не. Приликом добијања наређења то вече с обзиром да сам добио четири наређења, ја сам сва четири морао да запишем јер се ипак радило о објектима које ја не познајем, правац кретања, неки сеоски пут према воћњаку и као, сваки човек који по диктату пише нисам баш нешто много у том тренутку се удубио у то шта пише само сам се трудио да запишем. Најгоре је то што ја тврдим и данас оно што је најгоре за мене, да ја стварно тад нисам регистровао ту кривично дело вођење. Мислим, много би ми лакше било да сам по први пут слагао и рекао да сам се уплашио да ће да ме стрељају, да ће да ме убију ако одбијем наређење, лакше би то бранио. Једноставно многим се десило а мени већ често да прођеш на црвено на пешачки прелаз, да ти видиш црвено а прођеш, једноставно не региструјеш да је црвено а видиш га. У моменту кад сам то написао ја сам кренуо до школе, једно наређење, друго, треће, војска се плаши мина, мало се буни, ја комуницирам с њима, једноставно ми је то тотално отишло из фокуса. Ја чак нисам ни размишљао да ту имају неке мине и неке опасности. Прво, да је имало опасности ја прво не би дао да иду моји људи. У Ваљевоу је много изгинуло у том рату ја једино чега сам се плашио да том списку не придодам моје људе. Значи, ја ни случајно не би дао да сам знао да је то нешто опасно. Оно што је мене стално мучило а што сам тек овде сазнао то је шта да сам ја одбио наређење, не би се десило

ништа било би можда и горе. Имамо изјаву Ђокића у истрази коју он касније амортизује у поступку да је он наредио Димитријевићу да се не врши претрес воћњака. Значи, виши официр главнокомандујући дивизије наређује свом потпуковнику да не врши претрес и он доноси наредбу о претресу. Ја да сам одбио наредбу отишли би добровољци, не знам ни ја ко али сигурно би се извршила. Ако ми је то било каква утеха, то кад сам прочитао ми је нешто ублажило у односу на тај догађај, значи да ништа не би добио чак и да сам одбио наређење, кога бих ја известио? Ја сам једино знао за Димитријевића и Ђокића, уз војно безбедоносна агенција, полиција, нигде не спомињу Другу пролетерску бригаду и ја уопште немам појма да они постоје. Ја знам да припадам некој вероватно вишој формацији. Али ја у тим изјавама нигде нисам споменуо ту Другу пролетерску јер једноставно за мене је ланац командовања био Димитријевић и Ђокић. И кажем, остаје ми једноставно да ово што сам рекао као и ово друго што сам говорио да истина да прихватите да је то једноставно та истина. Кажем, а да сам покушао да ухапсим Димитријевића као што ми је једном незванично у пролазу рекао господин Мрдак, не верујем да бих стигао жив до Шида. Ако су пуцали на њега потпуковника и он морао са седморицом да се штити, ја вероватно не бих ни стигао до Шида. У оптужници се каже да сам ја пренео наређење и да сам зато одговоран што га нисам одбио него сам се сагласио. У самом претресу били су то добровољци, била су два лица под оружјем мештани. Ко је њима пренео наређење? Ја сигурно нисам, нису били под мојом командом. Да ли је њихов командант био сагласан с тим? Да ли сам ја оптужен само по инерцији догађања Ловаса а да неки други који су преносили наређење били у истој идентичној ситуацији са мном, једноставно су небитни за овај поступак? Јер ако је тим добровољцима неко пренео наређење на том састанку је морао и он да се побуни, морао је и он да све каже оно што тужилац мисли да је требало или тој двојци мештана, ја чак и не знам којој су формацији припадали, и да ли су уопште припадали некој формацији. Можда то делује као оправдање, али господин Антић је овде вештак, рекао и то стоји као чињеница да јединице територијалне одбране уопште нису биле предвиђене за ову намену. То тужилац чак ни у подсвести не узима као олакшавајућу околност. У општеној одбрани и ономе свему што сам ја обучаван као официр, нигде не постоји термин „непријатељско цивилно становништво“, јер се подразумева да ми нисмо освајачка армија, да смо ми на свом терену и да једноставно цивили су ти који нама помажу и сарађују. У Чаковцу када су унутар линије одбране из сеоских кућа пуцали по нама ја нисам знао шта да радим, шта треба да урадим да то зауставим јер никад нисам се сусрео с тим ни на вежби ни у теорији шта ја да сад радим са једним засеком од 30 кућа одакле сваку ноћ неко пуца на јединицу? Кажем да та да једноставно и сам тај осећај да си ти на терену где то није твој народ, то су људи који једноставно у теби гледају освајача говорим пре свега о мештанима, једноставно разбија све оно што си ти до тада као војник обучаван и како да се понашаш. Тужилац хоћу да верујем случајно или намерно не бих да верујем, тотално нигде не наводи за њега је олакшавајућа околност што ја имам децу. Па ајде нек буде то што сам породичан човек, али за њега није олакшавајућа околност што сам ја дошао и прекинуо разминурање, што сам ја прекинуо целу акцију, што сам вратио те заробљене људе у задругу и наредио да ко им приђе да се употреби ватрено оружје, да нико не сме да им приђе, за њега није

олакшавајуће ни то што сам поставио стражу где су рањеници били. Једноставно то као да ја нисам ништа од тога урадио. Ја сам неко ко је осуђен за нечовечно и окрутно понашање и сад ја сам до пола једанаест-једанаест нечовек и окрутан према тим заробљеницима а од пола једанаест како они изјављувају да нас није било да би били ликвидирани ја сам хуман и добар човек. Мислим, једноставно прећи преко тога а не споменути то па ајде да на кажем неку тежу квалификацију али нека буде да је то ипак нешто што је тужилац морао да има у виду. Тужилац наводи да је Димитријевић доношењем своје наредбе увео у кривично дело и мене и Влајковића. Никад у животу нисам ни себе ни своју децу волео да поредим с неким што овај овако, што онако али у овом случају ако је неко нас увео у извршење кривичног дела, не можемо ми имати исту одговорност а по тужиоцу и предлогу његових казни које су скоро, скоро кажем идентичне, ми имамо исту одговорност. Не мислим ту да треба неко да има вишу али једноставно ако сам признаје да је неко наведен, уведен у кривично дело и да се ради о претпостављеном официру, да се ради о активном официру па не могу онда резервни официри са мање искуства и мање година живота у то време, да буду скоро исто одговорни.

Тужилац и третира моје одбијање признања кривице и моје кајање. Мислим, да бих се кајао морам прво да признам да сам крив. Тог 18.10. у Ловасу смо имали две врсте жртава, они који су погинули и они који су преживели. Ја лично сматрам да спадам у жртве која је преживела Ловас јер после тога ништа у мом ни пословном ни породичном животу није било исто. Ја сам жртва и државе која ме је у овај глупи и сулуди рат отерала, ја сам жртва војске која ме је тако обучавала и одвела на ратиште, а и жртва сам Димитријевића јер сам веровао да се ради о официру, часном човеку, искусном, на кога могу да се ослоним и где треба само да слушам. Да сам знао оно што знам данас не бих му пришао ни на километар. Тај дан 19. ја сам пустио заробљенике кући. Одмах после дешавања на минском пољу ја сам известио Димитријевића и после тога ја никада њега нисам ни видео, ни разговарао са њим. Први пут, до данас нисам разговарао са њим, а први пут сам га видео 2007. Од тог момента он је нестао за мене. Ван својих овлашћења јер ја те људе нисам ни притворио већ само ту ноћ ми их пар људи чувало, ја сам те људе пустио кући ван својих овлашћења јер једноставно нисам знао коме да се обратим и шта да радим са њима. Поготово и само сазнање да оно што сам већ рекао да сам тог дана чуо да су они ту само да се утврди да ли они пуцају или не.

На вама је да проценити искреност свих мојих досадашњих изјава. После четири и по године господин Димић је потврдио да ја не лажем. У његовој завршној речи ни једном речју, ни једном реченицом не спомиње се одбијање командовања јединицом. Ја сам изгубио пуно времена бранећи се од оптужби али једноставно никад није касно. И поновићу оно што је мој адвокат госпођа Јасмина Живић рекла да на овим просторима ја ћу бити први коме се суди и који треба да одговара за преношење наређења и то је нешто што једноставно на овим просторима после ових ратова никоме није суђено јер да је суђено они многи генерали који су наређивали разноврзне незаконите војне операције, бар једно десет официра који су по вертикали спуштали то наређење, би морали да одговарају.

И на крају хоћу да, мислим ја сам своје жаљење за свим жртвама рата изјавио још у давању одбране и не бих то желео да понављам, не зато што не стојим иза тога него мислим да би то сад већ било лицемерно, једном сам то рекао и то стоји тако. И на крају бих хтео да захвалим већу, а посебно Вама председнице на коректном испитивању сведока који се тичу мене. Ни у једном моменту нисам осетио да Ваше испитивање нагиње на страну тужбе, већ само утврђивању чињеница. Хвала вам.

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Главни претрес се прекида у 15,41 часова и биће настављен у 16 часова.

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Главни претрес се наставља у 16,09 часова.

Оптужени Радован Влајковић у завршној речи изјави:

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Изволите, господине Влајковићу.

Опт. РАДОВАН ВЛАЈКОВИЋ. Добар дан, могу да седнем?

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Можете.

Опт. РАДОВАН ВЛАЈКОВИЋ. Завршна реч-поштована госпођо председавајућа, поштовани чланови већа, поштована госпођо или госпођице тужиоце, прво бих изразио искрено жаљење за све настрадале и повређене у селу Ловас. У потпуности се слажем са завршном речи мог браниоца, адвоката Борис Зорка. Треба констатовати да смо ја и Јосиповић били најкраће у Ловасу од свих оптужених, временски мислим, на време проведено. У то тешко време, једино сам ја се противио издатом наређењу, а у томе ме је подржавао и Јосиповић. Ову чињеницу суд би требало посебно да цени, јер лако је сада после двадесет година причати о познавању кривичног права. Да је било ко присутни овде, а правне струке, био са мном то вече, вероватно да ова оптужница не би ни била подигнута и ја не бих пет година долазио у овај суд. Да сам знао да ће се ово десити, не бих ни обукао униформу.

За време боравка у Ловасу, својим понашањем нисам направио ниједно кривично дело. Не доносим било какве одлуке, нити заповести, нити издајем било какав задатак, било коме, а посебно конкретно у наведеном догађају, не постројавам војску испред школе, не водим колону

од школе до задруге, не постројавам војску и цивиле испред задруге, не водим колону од задруге до детелине, не наређујем скретање у детелину и не командујем кретањем по детелини, не учествујем у сређивању настале ситуације. Ја сам то намерно навео по фазама, да оно не би војнички причао из оне моје одбране шта сам већ причао.

Све ово у својим исказима потврдили су војници и оштећени. Да сам се противио добијеном наређењу 17.10.1991. године, увече на састанку, може се јасно закључити из извештаја господина Бошковића, где мени Дарко, мој командир каже да ја нисам командант дивизије, а то је исказ који сам ја дао, пошто тужилац више верује Дарку него мени, не знам из којих разлога, који сам ја дао у Ловасу одмах после догађаја и тај мој исказ је уништен, поцепан испред мојих очију и ја сам тада одведен у Шид да се тамо направи одговарајући извештај који би био пожељан тадашњим властима. Он тада мени, то у извештају не стоји, говори да ја нисам командант дивизије, него командир чете и да ја морам да извршавам послове и задатке, а не да одлучујем, да други одлучују, сем сам Перић у истрази на 25 страни каже, цитирам: «Пошто је наређено да иде једна труупа из одреда «Душан Силни» био је ту капетан командант, јуче сам прочитао да се зове Јоца», ,то није лице «Јоца»; то је сасвим друго лице, измишљено, да се забашури, да сада тужилац верује да је то неки «Јоца», то лице су описивали сви, бар једно 100 сведока је то лице описало, да је то један крупан, ћелав, по имену «Аждаја» и ја ћу навести браниоца Налића, који је у процесу, на главном претресу, на једном рекао да се достави документација слика да преостали део сведока који би дошао, евентуално то лице препознали. Да нешто није у реду, посведочио је мој курир који је тешко болестан дошао пред суд и рекао да је за време тог састанка настала велика вика и галама, необично за те састанке, пошто је он стајао испред врата учионице где се састанак одржавао. Ово је потврдио и командир одељења Верољуб Милетић, да сам се ја побунио на издато наређење и да нећу ја командовати планираном акцијом.

А сада даље, ово нисам мислио да кажем, али пошто ми је мој бранилац прецртао, али сада морам после изјаве Дарка, приликом сведочења Живана Стојковића на главном претресу, изрекао сам примедбу, јер је свесно прећутао чињеницу која је атомска бомба за овај цео процес и све би се то другачије причало овде и тужилац би вероватно другачије причао, а такође примедбу је изнела и заступник оштећених Наташа Кандић, речима да неће да каже ништа. То све стоји у транскриптима. Овај сведок је после тешке болести такође операције карцинома плућа, позвао мене да ми каже да му је прорадила свест, да не жели носити грех на души и да жели допунити изјаву о састанку одржаном 17.10.1991. године. Моја одбрана је поднела усмени захтев, али веће то није прихватило. Вероватно из неких процедуралних разлога, а ја нисам правник. Ја имам поштовано веће, овде писмени захтев господина Стојковића оверен у Основном суду у Ваљевоу 13.01.2012. године где он потписује да жели својеручно испред суда да допуни изјаву и ја ћу то, ако могу да предам.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Предајте.

Опт. РАДОВАН ВЛАЈКОВИЋ. Сведок Плавшић Мирослав је свесно прећутао да састанак није ни био, што није тачно, то сви знамо да није тачно, али ја нисам крив, што моји подређени командири водова имају процедурално право које им се прочита овде на суду, да ако се осећају угроженим, да не морају да кажу, јер ја нисам на састанку имао никога више да позовем на суд, да би суд разумео у каквој сам ја ситуацији био да бих имао сведока, пошто нисам добио писмено наређење, у облику писменог наређења, како је то изјавио вештак, каквог сам га требао добити, већ усмено, вештак Антић. После овог састанка, ланац командовања се прекида, а Ви то добро знате шта то значи. Кретање од школе војнички очекујућег рејона до полазног положаја се назива «војничким маршовањем». Та зона се сматра територијом коју контролишу наше снаге, у погледу дејствовања за време маршовања и евентуалних инжињерских препрека. Зашто кажем инжињерских препрека? Побуна коју је сам Дарко рекао, нас је настала баш из разлога када је он нас обавестио да у околини села постоје минирано подручје и ја сада питам суд, шта би нормалан човек могао да уради, него да каже да неће да командује, док му се не каже локација. То у том извештају наводи вештак господин Антић, да ту локацију нисмо знали и да нисмо вођени на извиђање, а извиђање је могао да обави ако је Дарко био заузет, његов заменик капетан, не знам сада како се тачно зове, али то је обавеза, тако рече вештак, тако сам ја и тврдио у својој одбрани.

Војска за време маршовања креће се у колонама, па како се приближава полазном положају, развија се по групама. То је теорија, али тамо у Ловасу то није било тако и не би ми били овде да је било овако како ја читам. Док се крећемо у колонама, пушке носимо на рамену, а кадка се развијемо, распоредимо се по групама и пушке држимо у руци за дрвени рукохват. Тек на полазном положају, добијамо задатак о коришћењу оружја, дејству у правцу дејства и да оружје се држи спремно за дејство. Акција се изводи у сред бела дана преко чистог простора, поља детелине, тако да није логично са толиким бројем људи прећи тај простор, ако се очекује дејство, већ користити заклон, као што су ивица насеља, кућа, ми смо такве куће прошли, значи неко нас је могао одвести тамо поред кућа где би били заштићени, ниско растиње или шума и зависно од терена, у коме се акција изводи. Моја пажња била је усмерена према оријентуру, ми војници кажемо оријентуру, а тај оријентир је био силос и брдашца лево и десно од пута, логично. Претрес цивила при уласку у задругу није вршила ПД чета из Ваљева, јер када је она дошла у Ловас и сместила се у школу, цивили су већ били затворени.

Сведоци-оштећене, оштећене стране углавном спомињу да су то радиле паравојне снаге и војници са белим опасачима, који нису били под мојом контролом. Напомињем да је припадник ПД чете није био био «Боксер», јер ја у чети нисам имао «Боксера», већ курир команданта одреда Перић Дарка. Ја нећу да кажем шта је он даље био, јер не може имати два курира командант. Други курир је био «Гане». Нисам могао предузети ништа у погледу разоружања добровољаца. Зашто? То што ми је наметнуо тужилац, то стварно да иоле мало се зна војна доктрина и правила и уопште да се размишља о последицама, ево ја ћу објаснити. Зато што је било више група разликовале су се по одећи коју су носили. И то је тужилац навео да

је један из те групе командовао. Изгледали су, то смо сви чули стотину пута, питали сте сваког од сведока, врло недисциплиновани, за појмове нормалног официра. Ја не знам неки други израз, али ето врло недисциплиновани, пијани, дрогирани, претпостављам, не знам шта је са њима са различитим намерама у погледу ове акције. Бар ја сам тако проценио. Оружје су носили са муницијом у цеви, пушке откочене, са прстом на обарачу, спремни сваког тренутка за дејство. Значи не тренутка, него секунде, значи делића секунде да се нешто непланирано деси, могла је настати катастрофа. Напомињем да су поједини чак неконтролисано пуцали, шенлучили, бацали бомбе у дворишта, што сам ја чуо после акције од мојих војника, а све у циљу да дају до знања какве су им намере, јер све то раде уз одобрење њихових командира група који их у томе не спречавају.

Њихов број је био, ако се узму изјаве војника, ја сам добро прочитао, војника и оштећених, па када се то саберу сви искази и дељењем са бројем датих исказа подели, то је преко тридесет. Значи тридесет, ја кажем тридесет, у изјави сам рекао око петнаест, ја, али стварно су били овај неки су били иза, неки са стране, неки напред, тако да ја их нисам ни бројао и нису ме интересовали. Наш број војника из списка који су кренули у акцију, није постојао, зато сам ја Вама дао списак који је направио мој курир комплетне јединице да се не помеша сада то је тај списак, није постојао, јер није одређен од моје стране, нормално, али је био негде, колико сам ја успео да саберем око 35. Ако се одвоје људи који су на стражи, на одмору после страже, као што је Стојановић Драган дао изјаву, ослобођени млађи војници од акције и део команде који није кренуо у акцију. Поставља се питање, где су ти били људи за време кретања у проклетој детелини? После двадесет година, стварно ја сам видео масу тамо људи и тражио сам да суд пошто то у Бошковићевом извештају стоји да су повређена тројица људи, једног знамо, двојицу не знамо, али да суд види да је тамо било и више људи него шест. Ја сам једног чини ми се да сам разговарао са њим о повређенима, он је рекао да је из Шапца, питао сам ове овде оптужене, ниједан није из Шапца. Сваки покушај у таквој хаотичној ситуацији да се нешто уради, да се среди, да се нешто, да се избегне, изазвало би само већу опасност и по цивиле и по нас. То су објаснили неки војници да смо били практично у окружењу, тих који су нас пратили.

Што се тиче моје војске, цивилима није претила никаква опасност, јер смо се по изјави оштећених коректно понашали. Ја сада могу да прокоментаришем, могли смо их водити до Шида и назад и ништа се не би десило. Ја верујем мојим војницима, то су часни људи, већина је овде њих била, породични људи, који убеђен сам, ја браним њихову част и образ и моју, никада тако нешто не би урадили, убеђен сам. Ако суд мисли другачије, онда он има право да донесе одлуку.

Навешћу само пар примера, наводим пример војника по надимку «Гане» и други који су остали у школи, који су са њим били у задрузи, који су заштитили цивиле, који нису повређени од припадника паравојних формација. Значи, када су се вратили, дошло је до напада, хоће једноставно да људе ликвидирају и они су их одбили, нису им то дали. Није ми то рекао «Гане», «Гане» је курир Дарков, него су ми рекли други. За време држања

страже, по изјави војника Радивоја Мојсиловића, тада један од да кажем образованијих људи у јединици, заштитили смо повређене цивиле при чувању амбуланте од стране двојице војника које је он описао, да не причам како их је описао, од паравојних формација и од њихове одмазде. Мештани који су се вратили неповређени, у знак захвалности нашем, на наше понашање, позвали су наше војнике на ручак и купање. То је изјавио Зоран Милић, а каже да је са њим био и «Гане» и још неки.

Још ћу навести да је породица Шелебај оставила телефон том господину Милићу и да су се они чули касније, више пута. Па зар би човек који је био тамо на минском пољу звао човека у посету, кад год иде у правцу Загреба, Љубљане или тамо према западу, хајде да кажем, да сврати. Више пута чак ми је и показао папирић са телефоном који је Шелебај њему дао истог дана када се десило то.

По изјави вештака војне струке Бошка Антића, за време трајања акције, мора да важи принцип једностарешинства. Такође вештак наводи да смо знали, то сам рекао за минско поље, за минска поља у околини села, а да није нам дата локација. Ја то стално понављам и побуна и све је настало захваљујући томе. Ја не могу да схватим да неко оптужује мене који сам се противио и тражио то и да је то речено, па не бих ваљда луд отишао тамо у ту детелину, ја за ту детелину нисам чуо то вече на том састанку. Ја то тврдим и могу да се закунем и да станем пред не знам коју справу да ми каже да ли лажем или не лажем. Био бих ненормалан, ја не знам сада како да објасним, да сам кренуо и да сам командовао, то је нелогично, а то што је неко предао команду другом лицу које је за мене требало да се упозна, да зна правац кретања, да је ту дуже у месту, да познаје терен, мештане, то је ваљда мој командир, не може то бити мој неки војник тамо.

Такође Бошко Антић у његовом извештају наводи да наш задатак је био претрес винограда, а не разминирање минских поља, за које нисмо били обучени и оспособљени. Значи ми идемо у виноград, не идемо у минска поља.

Са пута сигурно не бих скренуо, да сам знао за локацију минског поља у детелини, јер и сам сам погођен у ногу. Ја сам једном рекао у изјави да је окресан, па сам после на питање суда рекао да сам имао модрицу коју сам носио 15 дана. Можете помислити колико је то јака детонација када сам пао као покошен. Био сам на стајној нози и то када ме је ударило, значи ја сам пао као покошен, нисам више ни знао шта се дешава. Немогуће то да је само гелер био и да је другачије дошло до експлозије. Сада да то тумаче вештаци из области инжињерије, вероватно данас не би био ни жив, а неко би вероватно то прокоментрисао, ето настрадао тамо на том минском пољу, можда би било и боље да се не мучим.

Ја као официр нисам издао ниједно наређење, нити било коју другу радњу, везану за војску и цивиле у том моменту. То су рекли сви сведоци одбране и оштећене стране.

Што се тиче сведока одбране, мојих војника, дошло је њих 15, мислим да је 15 и њихове се изјаве у истраји и на главном претресу добро сам прочитао, углавном слажу. Тврдим и убеђен сам и чак сам хтео да предложим да сам знао да је овако Дарко безобразан, а ја много више знам како се он понашао, а моја војска са којом сам ја проводио, значи нисам ја био сам, зна добр какав сам ја човек био, потпуно нормалан, спреман за комуникацију, један частан официр, ја стварно не могу да схватим такво понашање. Ако се неко брани, брани се брате часно, а немој ту причати глупости.

Да не наводим сада сведоке појединачно за сваку ситуацију, коју има тамо и нисам чак, то ми је мој бранилац рекао а мислио сам то да кажем, Ви знате шта су изјавили, питали сте сваког понаособ, али морам да кажем да су већина сведока и сви сведоци су тежили и тражили мене и да кажемо молили ме да дођу да сведоче, а проверите у Ваљеву да ли је неко хтео да сведочи Дарку Перићу. И то цео град зна шта се десило, није ово случај изолован, дуго траје, медији га преносе, тако да немам ја шта да кријем, ја сам частан човек. Ви процените, па донесите одлуку.

Ја овде имам један папир који сам скинуо са интернета, он се зове «Правда у транзицији» и папир и документ који је писан по мом укусу, јер ја сам овакав став заступам у животу и тако сам се и понашао, овај, понашао у Ловасу. Ја ћу се само позвати на две ствари овде, а мени су интересантне, а то је сведоци који дају лажне исказе или прећуте нешто, то је на страни 3 и који доводе овде адвокате до суда и ја сам лично видео Камбера када се поздравио са адвокатом, када му каже, реци да си био, да не знаш ништа, да си психопата, да ово, да оно. Тако исто и Стојковић и навео бих чињеницу на четвртој страни у вези коментара, у вези командног ланца, да је то исто моје размишљање.

Ја у овом мом писаном документу немам ништа више да кажем, као човек ево сада када сам био у истраји, рекао сам, «Брка» зна како сам изгледао, измерио ми притисак у затвору је био 176/120, то сам дао у истраји, сада је мој притисак 120/80, без лекова, значи слободно могу да погледам свакога, рекао сам о жртвама шта сам рекао, ја се стварно извињавам, не знам на који начин, али рат је зло и не знам како бих се могао људима да извинем, посебно који су изгубили најмилије. Да је било по мом, то се не би десило. Значи како ја размишљам као официр и како су официри требали да размишљају пре двадесет година, али већина је њих размишљала, нажалост, као ја, али ја сам се нашао овде, а ти су сада на слободи и праве се луди.

Напомињем да сам породичан човек, врло угледан у граду, отац двоје деце, политички активан, присталица сам једне од странака, нећу да кажем које, подпредседник сам, успешан сам привредник, за мене, хајде да не кажем, Дарко што је причао тамо о његовим успешностима, да сам човек који сам направио, хајде сада то није битно, али хоћу да кажем намерно, једну машину, берач за малину, добио сам награду, златну награду «Новосадског сајма», та машина је сада у Чилеу и да је ова држава држава, овај, способна и да није у оваквом стању, боље да ми је помогла јер се зна

да тај производ за државу више значи него када је извожен «Југо» у Америку и вероватно бих допринео дупло већој производњи. Ја ово причам чисто ето реда, јер знам да то неће вероватно суд узимати у обзир, али да знате кога имате испред.

И једино на крају да кажем једну реченицу, као такав очекујем ослобађајућу пресуду, једину нормалну, и унапред Вам се захваљујем и хвала Вам.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро, захваљујем, оптужени Радисав Јосиповић.

Оптужени Радисав Јосиповић у завршној речи изјави:

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Изволите.

Опт. РАДИСАВ ЈОСИПОВИЋ: Поштована госпођо председавајућа, поштовани чланови већа и остали учесници у поступку, желео бих да најпре још једном изразим своје искрено жаљење због свих настрадалих мештана села Ловас. Ја ниједним својим поступком нити речју, нити делом, нисам допринено њиховом страдању, никоме нисам нанео никакво зло, нити сам било коме наредио да тако нешто уради. Нисам учествовао у доношењу, нити реализацији било какве одлуке везане за судбину становника села Ловас. Моје руке су неупрљане и савест ми је чиста. Једна стара латинска изрека каже, *consciencia mile testes* – чиста савест вреди као хиљаде сведока.

Овде пред овим судом појавио се велики број сведока, око 200, велики број становника села Ловас од којих је један број људи који су били учесници дешавања на том несрећном минском пољу, а такође и они који су имали што непосредна, што посредна сазнања о дешавањима у сејлу Ловас. Нико од њих није споменуо моје име, нити је било ко рекао да сам било шта лоше урадио. Никок моје име није споменуо, јер се ни по чему нисам издвајао од осталих војника. Ако неко нешто лоше ради, бар неко ће му запамтити име, надимак, физички изглед и бити способан да га опише. Један велики број сведока становника села Ловас помиње неке људе по имену и везује их за одређена лоша дешавања. Мене ту нема јер ништа лоше нисам урадио, да би ме неко запамтио. Као сведоци појавили су се и неки припадници противдиверзантске чете одреда територијалне одбране Ваљево. Ни од њих нико није рекао да сам било шта лоше урадио, нити да сам било коме наредио да тако нешто уради. Сви су потврдили моје наводе да нисам учествовао у командовању, већ да сам као и сви остали припадници јединице кретао у колони. Нико од овде саоптужених није апострофирао моје име, као некога ко је нешто лоше урадио. Ту пре свега мислим на људе припаднике ЈНА, Влајковића, Перића, Димитријевића. Пред овим судом појавио се и вештак војне струке господин Бошко Антић. Он је недвосмислено рекао да према тада важећем Правилу службе у оружаним снагама ја нисам заменик командира чете, нето га само замењујем у његовом одсуству. Моје место и улога, дужност командира првог вода, се ни по чему не разликује од места и улоге осталих командира водова, када је

присутан командир чете. А у тим несрећним дешавањима, командир чете лје био присутан. Такође су све време били присутни и остали командири водова. Обојица су се појавили као сведоци пред овим судом, и један од њих, Мирослав Плавшић је потврдио да је био у саставу оружане пратње. Сведоци Зоран Милић и Бранислав Исаиловскии потврдили су да и други командир вода Живан Стојковић је био у саставу пратње из страха да ни он не би био оптужен и Живан Стојковић је рекао да није био присутан.

Просто је невероватно да ме од почетка овог поступка тужилац поистоветио са местом и улогом командира чете, а не командира вода где објективно припадам. Ја сам стављан у равноправан положај да одлучујем и командујем заједно са Влајковићем што је практично немогуће, ни у једној војсци света, не постоји могућност да двојица људи командују једном јединицом. Уосталом, тада је на снази био принцип једностарешинства.

Ја као и сви остали припадници противдиверзантске чете нисам знао, нисам ни имао појма да је нешто минирано и да постоји минско поље. Најбољи доказ за то је да се највећи број људи налазио у ливади, за коју се касније испоставило да је минирана. Да смо знали да је ливада минирана, сигуран сам да би се све другачије дешавало.

Никада нико ни у једном било званичном, било незваничном документу мене није апострофирао као одговорног за дешавања у селу Ловас, како непосредно после дешавања, тако ни касније све до почетка овог процеса.

Тужилац ми у оптужници на терет ставља да сам са још неким оптуженима предузео радње, па ћу неке сегменте само навести, нечовечног, окротног поступања и доношења великих душевних и физичких патњи укључујући и пристајање на наступање повреда телесног интегритета и смртних последица, тако што сам са око педесетак војника припадника противдиверзантске чете придружио као део оружане пратње и потом сви оптужени заједно са осталим припадницима њихових оружаних састава и два мештанина као водичима, око 50, повели колону од око педесетак цивила. У оптужници сам тужилац наводи да сам се ја придружио колони, као део оружане пратње од педесетак људи. Ја нисам предузео ниједну радњу која би ме по било чему разликовала од било ког другог војника из оружане пратње, а само је мене оптужио за кривично дело. Ја не кажем да је требало да оптужи све припаднике оружане пратње, него једноставно, ако смо сви једнаки пред законом, онда је и мене требало изоставити, из овог кривичног поступка.

Тужилац ми на терет ставља разминурање ливаде. То апсолутно нема никакве везе са стварношћу, као што нисам имао везе са кретањем колоне, тако исто немам никакве везе ни са разминурањем. Нисам предузео ниједну радњу везану за разминурање. Нико од сведока ову тужиочеву тврдњу није потврдио, јер то једноставно није истина.

У првобитној оптужници тужилац ми је ставио на терет одређене радње а онда је у измењеној и прецизираној оптужници једноставно само

моје присуство окарактерисао као кажњиво дело. Ја не могу и не желим да оспорим своје присуство у селу Ловас критичног дана, али само моје присуство не може бити елемент за одговорност у насталим догађајима, јер нити сам коме командовао, нити сам на било кога отворио ватру, нити сам на било који други начин угрожавао туђе животе и здравље. Моја улога у том догађају се свела на улогу обичног војника у строју. Био сам присутан као још четрдесетак припадника јединице.

Тужилац је само моје присуство узео као довољно да предпостави да сам учествовао у командовању, иако су сви војници-сведоци то негирали. Нисам предузео ниједну радњу мимо осталих командира водова. Нисам учествовао ни у чему у чему нису били остали командири водова, мислим на вечерњи састанак и кретање у колони.

Тужилац у оптужници говори о шест припадника одреда „Душан Силни“ који су били у пратњи. Тужилац пренебрегава чињеницу да сви сведоци, припадници противдиверзантске чете говоре о знатно већем броју учесника оружане пратње који нису припадници ПД чете. Из војних извештаја се види да су рањена три човека, значи поред овде оптуженог Јована Димитријевића, још двојица. Можда је тужилац вођу акције требало тражити међу том двојицом рањених учесника оружане пратње, којима се на вољшебан начин губи траг из Ловаса, а из истражних радњи у овом поступку, па данас не бисмо имали у оптужници неидентификованог налогодавца.

Стога свакога дана се питам, са тим питањем увече лежем и ујутру устајем, да ли је само нечије присуство на неком месту у неком догађају, довољан разлог да буде одговоран за та дешавања. Ја јесам правни лаик, али заиста не разумем овакав приступ Тужилаштва у односу на мене и мој положај у јединици у којој сам се те несрећне прилике налазио.

Након свега мени је остала само нада да ћете ви као судије у мом случају донети закониту и правичну одлуку, којом ћу бити ослобођен од сваке оптужбе.

Само бих још хтео да додам, да у потпуности прихватам завршну реч мог браниоца, адвоката Бранка Димића.

То је све што бих имао да кажем. Захваљујем.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Захваљујем, оптужени Јован Димитријевић.

Опт. ЈОВАН ДИМИТРИЈЕВИЋ: Молим судско веће, ако би прихватили да ја сутра изнесем, пошто има још нечег што бих ја додао, ако је могуће.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Реците.

Опт. ДРАГАН БАЧИЋ Да ли могу ја, ја имам кратко?

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Може.

Оптужени Драган Бачић у завршној речи изјави:

Опт.ДРАГАН БАЧИЋ: Завршна реч. Данас ћу пред већем којим председава поштована председница, судија Оливера Анђелковић, изнећу своју завршну реч.

Проучио сам оптужницу Тужилаштва и оно што могу рећи је следеће: у потпуности прихватам и подржавам завршну реч мога адвоката. Све оно што сам говорио у претходним изјавама, одбранама, стојим, ја другачије не умам и не могу да се браним јер сам говорио онако како је било. Неку другу истину не познајем, јер она једноставно не постоји.

На крају, није ми била жеља нити намера да било ко страда, нити сам учествовао у било каквом страдању чланова било које породице у Ловасу. Сматрам да нисам крив и молим.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро, оптужени Саша Стојановић.

Оптужени Саша Стојановић у завршној речи изјави:

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Изволите.

Опт, САША СТОЈАНОВИЋ: Господо судије, даме и господо, ја прихватам завршну реч мог браниоца и хоћу само да додам и поновим.

Са групом са којом сам дошао у село Ловас дошао сам без претходних знања о историји места и историји међуљудских и међунационалних односа. Све оно што сам рекао у својој одбрани, остајем при томе и сада, а што се тиче критичног дана, желим да поновим да сам се са покојним Мијом Вукосављевићем прикључио колони у покрету, без ичијег наређења, не знајући за остале припаднике моје групе. При кретању колоне, нисам никоме ништа наређивао, нити сам примао наређења, јер нисам ни био у ситуацији, а при дешавању у детелини, моја пажња је била усмерена на леву страну пута, тј. Узвишење изнад пута, а верујем да и суд има неке слутње у вези са тим.

Не верујем, нити желим да верујем да су радње које су се дешавале у детелини биле у вези разминурања, јер се касније показало да није било стручних лица која би то могла да изведу, тако да је та хипотеза за мене потпуно неоснована. У развоју догађаја после експлозија и паљбе, због брзине и жестине одвијања догађаја, лично нисам био у могућности да било шта предузнем, а у даљем разрешењу ситуације, нисам могао и жалим због тога, да било шта урадим, или да помогнем на прави начин, с обзиром да нисам располагао силом за то, јер сам у том тренутку после пар минута после догађаја, остао поново сам са Мијом Вукосављевићем кога сам једино и познавао у целој тој маси људи. Напомињем и да је постојала одговарајућа сила, њена употреба с обзиром на начин на који се догађај развијао, није била могућа, већ би употреба силе у разрешењу само изазвало још веће крвопролиће. С обзиром на присуство људи, одређеног броја људи

који нису апсолутно владали својим поступцима у тим тренуцима, верујем да би и сама претња силом изазвала обрачун између наших снага који је у једном тренутку замало избегнут.

При прикључењу колони, ја нисам знао ништа о намерама, нити о врсти задатка, нити о уводу у формирање колоне, за коју сам тек касније сазнао, а овде у поступку детаљније информисан. Тако да нисам ни могао да претпоставим да може нешто лоше да се деси, и из тог разлога ми није ни било јасно понашање војника који су били изузетно уплашени и збуњени. Ја сам више пута учествовао у ратним операцијама, чак и у неким, такорећи самоубилачким акцијама, али у животу да не кажем у животу, у тим ратним искуствима, никада нисам имао прилику да видим толико много и тако уплашених људи.

Жалим због људских губитака, тј. жртава, међутим, ни на који начин томе нисам допринео, тако да се не осећам кривим.

Овде смо видели и чули много сведока, њихова сведочења су разнолика. Било је људи који су очигледно у својству сведока прелазили у одбрану, у енергичну одбрану. Било је људи који су морали да би себе заштитили од кривичне одговорности, да избегавају да опишу све оно што су видели и чули. Али већина људи није била у стању чак и они који су искрено желели да сведоче овде, није било у стању да заиста опише догађај, онаквим какав је био, јер је то био један изузетно жесток и крвав догађај, са великим бројем учесника, на не малом простору, тако да вероватно је мноштво дешавања и великк стрес узрок томе да они само приближно могу да опишу оно што су видели, а многи од њих чак и погрешно.

Некада давно када се знала јасна разлика између жене и девојке, настала је изрека: «Видеће се Ленкино поштење, када донесе дете на крштење». Толико.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Захваљујем, оптужени Зоран Косијер.

Опт. ЗОРАН КОСИЈЕР: Да ли ја могу сутра, ја имам доста?

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Доста, да ли је неко спреман од ових што су преостали, Петроније и Николајидис?

Оптужени Петроније Стевановић у завршној речи изјави:

Опт. ПЕТРОНИЈЕ СТЕВАНОВИЋ: Поштована председнице и веће и остали, ја се слажем са мојом адвокатицом што је рекла, слажем се са адвокатицом мојом и имам само да кажем да се не осећам кривим ни по једној тачки. Само бих ово рекао да немам пуно да причам, зато што сам 14-ог отишао као што сам и рекао, тако да не бих имао да причам Вама даље, 17. и .18., што ме терете појединци да би свалили на мене терет који су лизали мелд и шта ја знам, женили се, кућили, узимали, правили децу и тако, што ме терете тужилац који је пио кафу са људима који ме терете и шта ја знам, па Вас молим да ме ослободите јер не осећам се крив и даље

немам шта да Вам причам. То када се дешавао тај злочин, ни 15, ни 16, ни 17, то тврдим животом својим. Моја је адвокатица то образложила и не бих имао више шта. Ја Вам се захваљујем.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро, хвала. Јесте спремни Ви Николајидис?

Опт. АЛЕКСАНДАР НИКОЛАЈИДИС: Не.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро, значи остали су нам још Јован Димитријевић, Зоран Косијер и Александар Николајидис. Хоћете Ви сада са њим да поразговарате? Добро.

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Главни претрес **СЕ ПРЕКИДА** у 17,00 часова и биће настављен дана:

17. маја 2012. године,

са почетком у 14 часова и 30 минута, судница 4.

Довршено.

ЗАПИСНИЧАР

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА